

Session 1: Asarah B'Tevet

Study Guide

- 1. Read** the historical background for Asarah B'Tevet, Melachim Bet Chapter 24, pasuk 18 through Melachim Bet Chapter 25, pasuk 11. What happened on the Tenth of Tevet? **Read also** Yechezkel Chapter 33, pasuk 21. When did the news of the destruction of the Bet Mikdash reach Babylonia? [The Bet Mikdash was destroyed in the eleventh year of Zidkiyahu's reign; the twelfth year is the following year.]
- 2. Read** Abudraham, סדר תפילת התעניות (Source 1) regarding Asara B'Tevet. We might have assumed the Tenth of Tevet to be the most minor of the rabbinic fasts, but Abudraham says that while other fasts may be postponed, the Tenth of Tevet may not. How do you explain the gravity of the day?
- 3. Read:** Rosh Hashana 18b (Source 2). Explain the disagreement between R. Akiva and R. Shimon.
- 4. Read:** Shir Hashirim Rabbah, parsha gimel (Source 3). What did Jerusalem say to Babylonia?
- 5. Read:** Zechariah Chapter 7, pesukim 1-14. **Background:** Zechariah lived at the end of the 6th century BCE, at the time of the rebuilding of the Second Temple. Construction of the second Bet Mikdash began in the 2nd year of Darius [דריוש] and was concluded in his 6th year. Why was the delegation questioning the fast of Tisha Ba'Av? Do you think they received the answer they expected? Who were the נביאים הראשונים, the early prophets to whom Zechariah referred?
- 6. Read:** Yeshayahu Chapter 1, and Yeshayahu Chapter 58. What were Israel's sins that caused Hashem's revulsion from their sacrifices?
- 7. Read** and analyze the Gemara in Hullin 110a (Source 4).
- 8. How** is an udder koshered? Read Shulchan Aruch, Yoreh Deah 90 (Source 5).

עשרה בטבת

1. ספר אבודרהם סדר תפלת התעניות ד"ה ועתה אפרש

וחילוק יש ביניהם, שארבעת הצומות הם נדחין לפעמים כשחלו בשבת חוץ מעשרה בטבת שאינו חל לעולם בשבת, אבל הוא חל לפעמים ביום ששי, ומתענין בו ביום. ואפילו היה חל בשבת, לא היו יכולים לדחותו ליום אחר מפני שנאמר בו (יחז' כד ב) בעצם היום הזה כמו ביום הכפורים. ושאר הצומות אינן חלין לעולם ביום ששי.

2. ראש השנה דף יח עמוד ב

תניא, אמר רבי שמעון, ארבעה דברים היה רבי עקיבא דורש, ואני אין דורש כמותו... צום העשירי - זה עשרה בטבת, שבו סמך מלך בבל על ירושלים, שנאמר [יחזקאל כד] ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש לאמר. בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים... ואני איני אומר כן, אלא צום העשירי, זה חמשה בטבת שבו באת שמועה לגולה שהוכתה העיר, שנאמר [יחזקאל לג] ויהי בשתי עשרה שנה בעשירי בחמשה לחדש לגלותנו בא אלי הפליט מירושלם לאמר הכתה העיר, ועשו יום שמועה כיום שריפה.

3. שיר השירים רבה פרשה ג

כך אמרה ירושלים לבת בבל, אילולי ממרום עשו מלחמה עמי את היית יכולה לי, אילולי שלח אש בעצמותי את היית יכולה לי, הוי קמחא טחינא טחנת, ואריא קטילא קטילת, ודרא יקידא יקדת.

4. חולין קי.

בסורא לא אכלי כחלי, בפומבדיתא אכלי כחלי; רמי בר תמרי, דהוא רמי בר דיקולי מפומבדיתא, איקלע לסורא במעלי יומא דכפורי, אפקינהו כולי עלמא לכחלינהו שדינהו, אזל איהו - נקטינהו אכלינהו, אייתוהו לקמיה דרב חסדא, אמר ליה: אמאי תעביד הכי? אמר ליה: מאתרא דרב יהודה אנא, דאכיל. אמר ליה: ולית לך נותנין עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם? אמר ליה: חוץ לתחום אכלתינהו. ובמה טויתינהו? אמר ליה: בפורצני; ודלמא מיין נסך הויא? אמר ליה: לאחר שנים עשר חדש הו; ודלמא דגזל הוה? אמר ליה: יאוש בעלים הוה, דקדחו בהו חילפי; חזייה דלא הוה מנח תפילין, אמר ליה: מאי טעמא לא מנחת תפילין? אמר ליה: חולי מעיין הוה, ואמר רב יהודה חולי מעיין פטור מן התפילין; חזייה דלא הוה קא רמי חוטי, אמר ליה: מאי טעמא לית לך חוטי? אמר ליה: טלית שאולה היא, ואמר רב יהודה טלית שאולה, כל שלשים יום פטורה מן הציצית; אדהכי, אייתוהו לההוא גברא דלא הוה מוקר אבוה ואמיה כפתוהו, אמר להו: שבקוהו, דתניא כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה אין בית דין שלמטה מוזהרין עליה. אמר ליה: חזינא לך דחריפת טובא! אמר ליה: אי הוית באתריה דרב יהודה, אחוינא לך חורפאי!

5. שולחן ערוך יורה דעה סימן צ סעיף א

הכחל, אסור מדברי סופרים, שאין בשר שנתבשל בחלב שחוטה אסור מן התורה. לפיכך אם קרע ומירק החלב שבו, מותר לצלותו ולאכלו. ואם קרעו שתי וערב, וטחו בכותל עד שלא נשארה בו לחלוחית חלב, מותר לבשלו עם הבשר. וכחל שלא קרעו, בין של קטנה שלא הניקה בין של גדולה, אסור לבשלו. ואם עבר ובשלו, בפני עצמו, מותר לאכלו.

Asarah b'Tevet, Sources

1. Abudraham, Order of Prayer on Fast Days

There is a distinction between them: the four fasts are sometimes pushed off, if they fall on Shabbat – except for the 10th of Tevet, which never falls on Shabbat but does sometimes fall on Friday, and one fasts on that day. And even if it did fall on Shabbat, it would not be possible to push it off to a different day, because the verse says regarding it: *On that very day* (Ezekiel 24:2), just as for Yom Kippur. And the other fast days never fall on Friday.

2. Talmud Bavli, Rosh HaShanah 18b

It is taught: Rabbi Shimon said, Rabbi Akiva expounded four things, and I do not agree with him... The fast of the tenth: This is the 10th of Tevet, on which the king of Babylon laid siege to Jerusalem, as it is said, *And the word of Hashem came to me in the ninth year, in the tenth month, on the tenth of the month, saying: Son of man, write the name of the day, of this very day – the king of Babylon has laid siege to Jerusalem...* (Ezekiel 24:2). And I do not agree with him. Rather, the fast of the tenth is the 5th of Tevet, on which the news came to the Exile that the city had been conquered, as it is said, *And it was in the twelfth year, in the tenth, on the fifth of the month, of our exile – the refugee from Jerusalem came to me saying, the city has been conquered* (Ezekiel 33:21), and they made the day on which the news was received like the day of the burning.

3. Shir HaShirim Rabbah, Parsha 3

Thus said Jerusalem to the daughter of Babylon: If they had not made war upon me from the heavens, would you have overpowered me? If He had not sent fire in my bones, would you have overpowered me? You have ground flour that was ground, and slain a dead lion, and set a burning pyre on fire.

4. Hullin 110a

In Sura, they did not eat udders; in Pumbedita, they ate udders. Rami bar Tamrei – who is Rami bar Dikulei – of Pumbedita, visited Sura on the eve of Yom Kippur. Everyone brought out their udders and cast them out into the street. He went and collected [the udders] and ate them. They apprehended him and brought him before Rav Chisda. [Rav Chisda] said to him: "Why did you do so?" He replied: "I am from the place of Rav Yehudah, who eats udders." [Rav Chisda] said to him: "But do you not hold that we impose upon him the stringencies of the place from which he departed and the stringencies of the place to which he has gone?" [Rami bar Tamrei] replied: "I ate them outside the city limits." "And with what did you roast [the udders]?" [Rami bar Tamrei] replied: "With grape pits." "But perhaps they were from *nesech* wine." [Rami bar Tamrei] replied: "It was after twelve months since they were pressed. "But perhaps they were stolen goods!" He replied: "The owners had despaired, for nettles were sprouting in them." [Rav Chisda] saw that he was not wearing tefillin. He said to him: "Why are you not wearing tefillin?" [Rami bar Tamrei] replied to him: "He (i.e. I) suffers from a stomach ailment, and Rav Yehudah has said: 'Sufferers of a stomach ailment are exempt from tefillin.' [Rav Chisda] saw that [Rami bar Tamrei] had no *tzitzit*. He said to him: "Why do you not have *tzitzit*?" [Rami bar Tamrei] replied: "The garment is borrowed and Rav Yehudah has said: A borrowed garment is exempt from *tzitzit* the entire thirty days." Meanwhile, they brought in a man who would not honor his

father and mother. They bound him [to be whipped]. He said to them: Release him, for it is taught: Any positive mitzvah whose reward is stipulated—a human court has no jurisdiction over it. He said to him: I see you are very sharp. He said to him: If you were in the place of Rav Yehuda, you would see sharp individuals!

5. Shulchan Aruch, Yoreh Deah 90, Paragraph 1

The udder is prohibited rabbinically, for meat that was cooked in the milk of a *shechted* animal is not prohibited from the Torah. Therefore, if he tore [open the udder] and scraped the milk in it, he may broil it and eat it. And if he tore it lengthwise and widthwise, and banged it against the wall until it contained no moisture of milk, he may cook it with meat. And an udder which was not torn, whether of an immature animal that did not nurse or of a mature animal—it is prohibited to cook it. And if he violated [the prohibition] and cooked it alone, he may eat it.

Session 2:

PESACH MITZRAYIM

The Night of Redemption from Egypt

- 1. Read:** Shemot Chapter 12. The chapter speaks of two different mitzvot of Pesach: *Pesach Mitzrayim*—the Korban Pesach [Pesach offering] in Egypt; and *Pesach Dorot*—the Pesach offering for generations (i.e., for all times). Read the *perek* [chapter] very carefully, and identify which *pesukim* refer to *Pesach Mitzrayim* and which to *Pesach Dorot*. To accomplish this, make a list for yourself, *Pasuk x to pasuk y: topic*.
2. According to the Hagaddah (**Source 1**), why do **we** eat matzah on the evening of Pesach? If that is the case, then **Bnei Yisrael** ate matzah in Egypt for a different reason than **we** eat matzah. Can you think why they were commanded to eat matzah in Egypt?
3. List **all** the differences between *Pesach Mitzrayim* and *Pesach Dorot*. Compare פסוק כב with פסוק מו. Mishnah Pesachim Perek 10 Mishnah 1 (**Sources 2 and 3**) relates the mitzvah of reclining. Did Israeli recline in Egypt? Explain.
4. When did Am Yisrael leave Egypt? Compare דברים פרק טז פסוק א' with שמות פרק יב פסוק מא. How do Chaza"l, as cited in Ramban (**Source 7**), resolve the contradiction?
5. According to Tanhuma Parshat Bo, Siman 7 (**Source 8**), Pharaoh tried to expel Am Yisrael at night, but Moshe refused. Why? (2 reasons)
6. According to Bava Kama 60a (**Sources 9, 10**), why was Am Yisrael required to remain indoors for the duration of the night? Compare: Shemot Chapter 3, pesukim 4-6, and Bamidbar Chapter 4, pesukim 17-20. Answer the same question according to Mechilta (**Source 11**) and Ramban (**Source 12**).
- 7. Can you think of another episode in the Torah where a group of people remained with the door sealed all night?** Read that chapter carefully. What does that episode have in common with the night of פסח מצרים? List all of the parallels! Now, ask yourself: Why might G-d have prohibited Am Yisrael from leaving their homes the night of פסח מצרים?
8. See Mishlei Chapter 24, pesukim 17-18, Pirkei Avot Perek 4 Mishnah 19 and Rabbenu Yonah and Meiri on that Mishnah (**Sources 17-19**). Why shouldn't we rejoice at the downfall of our enemies?
9. Carefully read Megillat Esther Chapter 9. Would it not seem from Esther's request that the sons of Haman be hanged that the Jews were rejoicing at their downfall? Why was it not enough, in your opinion, simply to put them to death?

פסח מצרים, מקורות

1. הגדה של פסח
מצה זו שאנו אוכלין על שום מה, על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם מיד, שנאמר וַיֹּאפֹּו אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגַת מִצּוֹת כִּי לֹא חָמַץ כִּי גִרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהֵמֶה וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם.
2. פסחים פרק י משנה א
ערבי פסחים סמוך למנחה, לא יאכל אדם עד שתחשך, ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב.
3. רש"י פסחים צט עמוד ב ד"ה ואפילו עני שבישראל לא יאכל
בלילי פסחים, עד שיסב כדרך בני חורין, זכר לחירות, במטה ועל השלחן.
4. פסחים דף צו עמוד א
תנא רב יוסף, שלשה מזבחות היו שם, על המשקוף ועל שתי המזוזות.
5. פסחים דף קיט עמוד ב
משנה. אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. גמרא. מאי אפיקומן אמר רב שלא יעקרו מחבורה לחבורה...
6. רשב"ם, שם ד"ה אמר רב שלא יעקרו מחבורה לחבורה
אחר שאכלו הפסח בחבורה לא ילכו בחבורה אחרת לאכול לא פת ולא שום דבר, גזירה דילמא אתי למיכל את הפסח בשני מקומות.
7. רמב"ן שמות פרק יב פסוק לא
וכך אמרו בספרי (ראה קכח): והלא לא יצאו אלא ביום, שנאמר (במדבר לג ג) "ממחרת הפסח יצאו בני ישראל", אלא מלמד שנגאלו מבלילה. ובגמרא במסכת ברכות (ט): הכל מודים כשנגאלו לא נגאלו אלא בלילה, שנאמר (דברים טז א) "הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה", וכשיצאו לא יצאו אלא ביום, שנאמר "ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים". ויש אומרים שיצאו ממצרים בלילה, ומארץ מצרים שהיא רעמסס ביום, כי רבים מהם יושבים בעיר מצרים, ויצאו בלילה ונאספו עם אחיהם ברעמסס. ואינו נכון, כי הכתוב אמר (פסוק כב) "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר" — שהיו אסורים לצאת כלל מן הבתים בלילה.
8. תנחומא פרשת בא
סימן ז ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו, אמר ליה משה כך צונו הקב"ה ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. וכי גנבים אנחנו שנצא בלילה לא נצא אלא ביד רמה לעיני כל מצרים. סימן יט, ד"ה ויקם פרעה לילה, ... היה הולך וקורא בלילה בכל שוק ושוק ואומר היכן הוא משה והיכן הוא דר... [א"ל פרעה] קומו צאו מתוך עמי. אמר לו משה וכי גנבים אנן, הקב"ה אמר לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. א"ל פרעה בבקשה ממך קומו צאו, א"ל משה למה אתה מטריח הרבה, א"ל שאני בכור ומתיירא אני שמא אמות. א"ל משה אל תתיירא מן הדבר, לגדולה מזו אתה מתוקן...
9. בבא קמא דף ס עמוד א
תאני רב יוסף, מאי דכתיב [שמות י"ב] ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים... לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב, שנאמר ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר.
10. רש"י שם ד"ה בכי טוב
בעוד חמה זורחת ילין במלון ולא ימתין עד שתחשך, ולבקר לא ישכים לצאת עד שיאיר. כי טוב, לישנא מעליא. האור כי טוב, כלומר טוב הוא לצאת בו וליכנס בו מפני המזיקין והליסטין.
11. מכילתא דרבי ישמעאל בא מס' דפסחא פרשה יא
ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, מגיד משנתנה רשות למשחית לחבל אינו מבחין בין צדיק לרשע שנא' לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בעדך וגו' (ישעיה כו כ) ואומר הנני אליך והוצאתי חרבי מתערה והכרתי ממך צדיק ורשע (יחזקאל כא ח) ואומר והיה בעבור כבודי (שמות לג כב).

12. רמב"ן שמות יב, כא

...והענין לומר שהזהיר הכתוב את ישראל במצרים שלא יצאו מפתח ביתם בלילה ההוא, לפי שהקב"ה עובר במצרים כמלך שעובר ממקום למקום וספקלטורים לפניו שלא יפגע בו אדם ולא יסתכל בו, כענין ובא ה' אלקי כל קדושים עמך (זכריה יד ה), וכן והיה בעבור כבודי ושמתיך בנקרת הצור (להלן לג כב), להגין עליו משרפים ומפליא של מעלה...

13. ר"י אברבנאל, פ' בא (עמ' צז-צח)

...צוה שלא יותירו ממנו עד בוקר, ואם יותר ישרפוהו באש. ובזה החמירה התורה בפסח יותר ממה שהחמירה בשאר הקדשים, שהיה החמור מהם נאכל ביום ובלילה אחד, והפסח היה נאכל בלבד ללילה אחד. והנה יתבאר טעמו אחר זה, והנה אסרה תורה הנותר לבקר, לפי שתכלית אכילת הפסח היה שיהיה נאכל קודם עת מכת בכורות...

14. ברכות דף ט עמוד א

וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר בְּלֵילָה הַזֶּה [שמות י"ב, ח]. רבי אלעזר בן עזריה אומר, נאמר כאן בְּלֵילָה הַזֶּה ונאמר להלן וְעִבְרְתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלֵילָה הַזֶּה [שמות י"ב, יב]. מה להלן עד חצות, אף כאן עד חצות. אמר ליה רבי עקיבא, והלא כבר נאמר בְּחַפְזוֹן [שמות יב, יא], עד שעת חפזון.

15. רש"י שם ד"ה שעת חפזון

שנחפזו לצאת, והיינו עמוד השחר, כדכתיב לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר (שמות י"ב).

16. שכל טוב בראשית פרק יט ד"ה ויפצר במ

ומצות אפה, שהי' ליל שני של פסח

17. משנה מסכת אבות פרק ד משנה יט

שמואל הקטן אומר [משלי כד] בְּנִפְל אוֹיְבֶךָ אַל תִּשְׁמַח וּבִכְשָׁלוֹ אַל יִגַּל לְבֶךָ פֶּן יִרְאֶה ה' וְרַע בְּעֵינָיו וְהָשִׁיב מֵעֲלִיו אָפוּ:

18. רבינו יונה, פירוש על פרק אבות, שם

ומה בא להשמיענו שמואל הקטן בזה, הלוא פסוק שלם הוא ושלמה המלך אמרו. אלא רצונו לומר שהיה רגיל שמואל לומר פסוק זה מפני שהוא דבר הצריך, ובני אדם נכשלים בו. וגם בהיות האויב רשע, אין לשמוח ברעתו בלתי מפני ה' לבדו. רצוני לומר, גם הצדיק לא ישמח למפלת הרשעים אך אם כוונת שמחתו מפני שמפלתו היא כבוד שמים, לא מפני שנאתו אותו. וכל שכן, מי שמעשיו מקולקלים כמותו, ואם יגל ליבו בהיכשלו רעתו רבה, ולמה הוא שמח והנה הוא כמוהו...

19. מאירי שם

מקרא כתוב הוא שאמרו שלמה, וכוונת המאמר שהוא היה מוכיח תמיד בזה העניין ומזהיר עליו כדי להרחיק ממני השנאות...

20. תוספת ברכה, פ' נח, צהר תעשה לחיבה

במדרש רבה כאן, ר' יהודה ור' נחמיה, חד אמר צהר חלון, וחד אמר צהר אבנים טובות ומרגליות שהיו מאירות כשמש, ע"כ...וההבדל שבין המאורות הבאים ע"י חלון רגיל וע"י אבנים מבריקות ומרגליות הוא בזה כי בחלון...גם יראו מתוכה מה שבחוץ, ולא כן המאור אשר ע"י אבנים טובות...

אלה החכמים החולקים כאן בבאור השם צהר חולקים למעלה בבאור הלשון "לדורותיו", חד אמר בדורותיו לשבח...וחד אמר בדורותיו לגנאי...יען כי צדיק גמור יש לו זכות כפולה, האחת להינצל בעצמו מתוך הסכנה, והשנייה עוד לראות באובדן הרשעים באותו האסון, אבל צדיק שאינו גמור דיה לו הזכות להינצל בעצמו...

Pesach Mitzrayim, Sources

1. Pesach Haggadah

This matzah that we eat—why? Because the dough of our fathers did not have the opportunity to ferment before the King of Kings, the Holy one Blessed Be He, appeared to them and redeemed them at once, as it says: *They baked the dough that they had taken out of Egypt into matzah cakes and not hametz, because they were chased out of Egypt, and they could not tarry, nor did they prepare provisions.*

2. Pesachim Chapter 10 Mishnah 1

Erev Pesach, near mincha, let no one eat until nightfall; and even the poorest man in Israel, let him not eat till he reclines.

3. Rashi, ibid

On the night of Pesach, until he reclines like free men, as a remembrance of freedom, leaning on the table.

4. Pesachim 96a

Rav Yosef taught, there were 3 altars there: the lintel and the 2 doorposts.

5. Pesachim 119b

Mishnah: We do not follow the Pesach [sacrifice] with "afikoman." Gemara: What is "afikoman"? Rav said: That they not move from one group to another.

6. Rashbam, ibid., s.v. that they not move from one group to another

After having eaten the Pesach [sacrifice] in one group, they should not go to another group to eat—neither matzah nor anything else. This is a rabbinic ordinance, lest they come to eat the Pesach in two places.

7. Ramban, Shemot Chapter 12, pasuk 31

They stated thus in Sifrei: Indeed they did not leave other than by day; as it says *The day following the Pesach [sacrifice], Bnei Yisrael went out* [Bamidbar 33, 3]. But they were redeemed at night. And the Talmud in Brachot [states] *All agree that when they were redeemed, they were not redeemed other than by night, as it says, Hashem your G-d took you out of Egypt by night* [Devarim 16, 1]; *but when they went out, they did not go out other than by day, as it says, The day following the Pesach [sacrifice], Bnei Yisrael went out with a raised arm before the eyes of all Egypt* [Bamidbar 33, 3].

There are those who say that they left Egypt by night, and the Land of Egypt—that it Ramses—by day, for many of them dwelled in the City of Egypt, and they went out at night and congregated with their brethren in Ramses. This is not correct, for the Torah says [pasuk 22], *And you will not go out—no person from the door of his home—until morning.* For they were prohibited from leaving their homes at all during the night.

8. Tanhuma, Bo, Siman 7

He summoned Moshe and Aaron at night and said: Arise and leave. Moshe said: Thus did the Holy One Blessed Be He command us: you shall not go out, no person from the door of his home, until morning—that they were prohibited from go out of the homes at all at night.

9. Bava Kama 60a

Rav Yosef learned: What is the meaning of [Shemot 12] *you shall not go out, no person from the door of his home, until morning?* Since permission was given to the *mashchit* [destroying angel], he does not discriminate between righteous and evil men...A man should always enter in *ki tov* [it is good], and depart in *ki tov*, as it says *you shall not go out, no person from the door of his home, until morning.*

10. Rashi, Ibid.

While the sun still shines, let him enter the inn and not wait until night falls; and in the morning, let him not rise early to depart before light. *Ki tov* is a euphemism, the light is good, i.e., it is good to depart and arrive during light, because of dangers and robbers.

11. Mechilta d'Rabbi Yishmael, Bo, Chapter 11

And you shall not go out, no person from the door of his home, until morning. This teaches us that once the *mashchit* [destroying angel] is given permission to harm, he does not distinguish between righteous person and evil person.

12. Ramban, Shemot 12, 21

The meaning is to say that the Torah commanded Israel in Egypt that they not go out of the door of their homes that night, for the Holy One Blessed Be He was passing through Egypt, like a king who travels from place to place with his officers, lest a person meet and gaze at him...Thus it was *because of My glory, I shall place you in the cleft of the rock* [Shemot 33, 22]—to guard him from seraphs and the community of Above.

13. R. Isaac Abarbanel, Parshat Bo

He commanded that they not leave of it [the Pesach sacrifice] till morning; and if it remains, let them burn it by fire. And in this, the Torah was more stringent regarding Pesach than other sacrifices—that the most stringest of them was to be eaten in one day and one night. And the Pesach was eaten only one night. Its reason is explicit after this—the Torah prohibited the remains [of the sacrifice] till morning, **for the intent of the Pesach [sacrifice] was that it be eaten before the Plague of the Firstborn.**

14. Brachot 9a

They shall eat the meat on this night [Shemot 12, 8]. R. Elazar b. Azariah says, it says here *on this night*, it is says there [Shemot 12, 12] *And I shall pass through the Land of Egypt on this night*. Just as there, [*on this night*] means until midnight, likewise here it means until midnight. R. Akiva said to him: It already says *with haste* [Shemot 12, 11] – until the hour of haste.

15. Rashi, ibid, the hour of haste

That they hastened to depart, that is the morning pillar, for it says *And you shall not go out, no person from the door of his home, until morning.*

16. Sechel Tov, Breshit Chapter 19

He baked matzot—for it was the second night of Pesach.

17. Ethics of the Fathers, Chapter 4, Mishnah 19

Shmuel the Humble says [Mishlei 24] *When your enemy falls, do not rejoice; and when he stumbles, let not your heart be happy, lest G-d see and it be bad in His eyes, and He withdraw His anger from him.*

18. Rabbenu Yonah, ibid

What has Shmuel the Humble come to teach us here? For it is an entire *pasuk*, and King Solomon said it. But Shmuel would regularly recite this *pasuk*, for it is needed, and people stumble in it. And even when the enemy is evil, one should not rejoice in his downfall, only Hashem alone [should rejoice in his downfall]. That is to say, even the righteous person should not rejoice at the downfall of the evil, other than with the intent that his downfall is the honor of G-d, not because of hatred. And all the more so, one whose deeds are degenerate like his, if he rejoices when he stumbles, his evil is great. Why is he rejoicing, for he is like him!

19. Meiri, ibid

This is a Scriptural verse that Solomon said. The intent of the statement is that he would always rebuke with this verse, to distance people from hatred.

20. Tosefet Bracha, Parshat Noach, s.v. a window shall you make for the ark

In Midrash Rabban here, R. Yehuda and R. Nechemiah: one said the *tzohar* was a window, and the other said the *tzohar* was precious gems that would shine like the sun...The difference between light entering a regular window, and light by means of precious gems is that in the window, they can see what is inside and out, and not so the light coming from precious gems. The sages who differ here in explanation of the word *tzohar*, are the same who differ above regarding the language *in his generations*. One says *in his generations*—as praise... and the other says, *in his generations*—as criticism...For a perfect righteous person has a two-fold merit: first, to be saved himself from danger; and second, to witness the destruction of the evildoers in that catastrophe. But a *tzadik* who is not pure, it is sufficient that he have the privilege of being saved himself...

Session 3

The Joy of Succot Study Guide

Note: Joy is mentioned twice in Parshat Re'eh for the holiday of Succot (and **See** Rambam, **Source 1**.) It is commonly understood that just as Pesach commemorates G-d's providence in the exodus from Egypt, Succot commemorates G-d's providence during the years of wandering in the desert. This shiur will arrive at a different conclusion. As you read the sources and address the questions below, continue to ask yourself what Succot commemorates.

1. The holidays are dealt with in detail in 3 places in the Torah: Parshat Emor, Parshat Pinchas, and Parshat Re'eh. **Read:** Parshat Emor, Vayikra Perek 23. How does the presentation of Succot differ from the other festivals?
2. **See:** Gemara Succah 11b (**Source 3**) on the disagreement between R. Eliezer and R. Akiva?
3. According to the Tur טור אורח חיים תרכ"ה (**Source 4**), what is the reason for the mitzvah of Succot? Why isn't Succot in Nissan, in the spring?
4. According to Vayikra Rabbah 30, what do the lulav and etrog symbolize? (**Source 5**)
5. **Read: Sources 6 and 7.** R"Y Abarbanel and Rambam both separate the symbolism of the succah, and of the lulav and etrog. How does each reach his conclusion? How are the 40 years in the desert described in Tehilim? **See** Tehilim Chapter 95.
6. **Read:** Nechemiah Chapter 8 pesukim 13-18 and Gemara Arachin 32b (**Source 9**). Why does the Gemara refute the straightforward meaning of Nechemiah Perek 8 pasuk 17? What is the Gemara's solution? **Note:** Nechemiah lived at the beginning of the Second Commonwealth, in the 5th Century BCE. Yehoshua lived 900 years earlier. Can you think of a reason that both Succot celebrations would be particularly joyous?
7. **Compare:** Just as Succot appears consistently in Tanach in a particular context, so Pesach appears consistently in a particular context. **See:** Shemot Chapter 12 pesukim 43-49; Yehoshua Chapter 5 pesukim 2-10; Divrei Hayamim Bet Chapters 29 and 30; and Melachim Bet Chapter 23 Pesukim 1-23. What do all of the Pesachim have in common?
8. **Compare:** Vayikra Chapter 23 pesukim 42-43 with Dvarim Chapter 16 pasuk 3, Dvarim Chapter 5 pasuk 14, Dvarim Chapter 15 pasuk 15, Dvarim chapter 16 pasuk 12, Dvarim Chapter 24 pesukim 18 and 22. Why do you think we speak of **remembering** when we speak of Pesach, but of **knowing** when we speak of Succot? How does Rashbam, **Source 8** explain the double presentation of Succot in Parshat Emor?
9. **Read** Zecharia Chapter 14. Why will the nations come to Jerusalem to celebrate Succot amongst all the holidays?

סוכות, מקורות

1. רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ח הלכה יב

אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה שנאמר [ויקרא כ"ג] ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים. וכיצד היו עושין ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה כדי שלא יתערבו אלו עם אלו, ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון, וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמוח שאר היום עם כל הלילה.

2. ויקרא כג

לג וידבר ה' אל משה לאמר. לד דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה'. לה ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו. לו שבעת ימים תקריבו אשה לה' ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם והקרבתם אשה לה' עצרת הוא כל מלאכת עבודה לא תעשו. לז אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש: להקריב אשה לה' עלה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו. לח מלבד שבתות ה' ומלבד מתנותיכם ומלבד כל נדבתיכם אשר נתנו לה'.

לט אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון. מ ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים. מא ותחגתם אתו חג לה' שבעת ימים בשנה חקת עולם לדורתיכם בחדש השביעי תחגו אתו.

מב בספכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בספכת. מג למען ידעו דרתיכם כי בספכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלהיכם. מד וידבר משה את מעדי ה' אל בני ישראל.

3. סוכה דף יא עמוד ב

כי בסוכות הושבתי את בני ישראל [ויקרא כג] ענני כבוד היו דברי רבי אליעזר. רבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם.

4. טור אורח חיים סימן תרכ"ה

בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם וגו'— תלה הכתוב מצות סוכה ביציאת מצרים וכן הרבה מצות לפי שהוא דבר שראינו בעינינו ובאזנינו שמענו ואין אדם יכול להכחישנו והיא המורה על אמיתת מציאות הבורא יתעלה... והסוכות שאומר הכתוב שהושיבנו בהם הם ענני כבודו שהקיפן בהם לבל יכה בהם שרב ושמש, ודוגמא לזה צונו לעשות סוכות כדי שנזכור נפלאותיו ונוראותיו. ואע"פ שיצאנו ממצרים בחדש ניסן לא צונו לעשות סוכה באותו הזמן לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא יתברך. ולכן צוה אותנו שנעשה בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו, ואנחנו יוצאין מן הבית לישב בסוכה בזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה.

5. ויקרא רבה פרשה ל

פרי עץ הדר אלו ישראל. מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח, כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים. כפות תמרים, אלו ישראל. מה התמרה הזו יש בו טעם ואין בו ריח כך הם ישראל יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים. וענף עץ עבות, אלו ישראל. מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה. וערבי נחל, אלו ישראל. מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים. ומה הקב"ה עושה להם? לאבדן אי אפשר! אלא אמר הקב"ה: יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו.

6. ר"י אברבנאל, פרוש על התורה, ויקרא כג

הנה א"כ טעם הד' מינים שבלולב לא היה לטעם מצוות הסכות, כי היא היתה לזיכרון כי בסוכות הושבתי. ולקחתם הד' מינים שבלולב היה לשמחם ולהודות לה' בעבור אסיפת התבואות. הנה התבאר למה אמר אלה מועדי ה' בסוף פסוק חג הסוכות, ולמה אמר אך בחמשה עשר וגו' בלשון "אך".

7. מורה הנבוכים חלק שלישי פרק מג

ושני המועדים האלה, רוצה לומר סוכות ופסח, מלמדים דעות ומדות... אמנם המדות הוא שיהיה האדם זוכר ימי הרעה בימי הטובה... וכן יצא מן הבתים לשכון בסוכות כמו שיעשו השרויים בצער שוכני המדברות, לזכור שכן היה ענינו בתחלה, כי בסוכות הושבתי את בני ישראל וגו', ונעתקנו מן הענין ההוא לשכון בבתיים המצויים במקום הטוב שבארץ והשמן שבה בחסד השם וביעדיו לאבותינו... אמנם ארבעה מינים שבלולב כבר זכרו ז"ל בו קצת סבה על צד הדרשות שדרכם ידוע למי שהבין דרכיהם, וזה שהם אצלם כדמות מליצת השיר לא שהדבר ההוא הוא ענין הפסוק ההוא...

והנראה לי בארבעת מינים שבלולב, שהם שמחה בצאתם מן המדבר אשר היה לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין לשתות, אל מקום האילנות נותני פרי והנהרות. ולקח לזכרון זה הנאה שבפירות האדמה, והטוב שבריחו, והיפה שבעליו, והטוב שבעשבים ג"כ, ר"ל ערבי נחל. ואלו הארבעה מינים הם אשר קבצו שלשת הדברים האלה, האחד מהם, רוב מציאותם בארץ ישראל בעת ההיא והיה כל אדם יכול למצאם. והענין השני, טוב מראה ורעננותם ... והענין השלישי, עמדם על לחותם ורעננותם בשבעה ימים.

8. רשב"ם ויקרא פרק כג פסוק מג, ד"ה למען ידעו דורותיכם

פשוטו כדברי האומרים במסכת סוכה סוכה ממש. וזה טעמו של דבר. חג הסוכות תעשה לך באוספך מגרנך ומיקבך באוספך את תבואת הארץ ובתיכם מלאים כל טוב דגן ותירוש ויצהר, למען תזכרו כי בסוכות הושבתי את בני ישראל במדבר ארבעים שנה בלא יישוב ובלא נחלה, ומתוך כך תתנו הודאה למי שנתן לכם נחלה ובתיכם מלאים כל טוב, ואל תאמרו בלבבכם כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה.

9. ערכין לב ע"ב

מאי טעמא דמ"ד קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא? דכתיב [נחמיה ח'] ויעשו בני הגולה השבים מן השבי סוכות וישבו בסוכות כי לא עשו מימי יהושע בן נון כן בני ישראל וגו' ותהי שמחה גדולה מאד. אפשר בא דוד ולא עשו סוכות עד שבא עזרא? אלא מקיש ביאתם בימי עזרא לביאתם בימי יהושע, מה ביאתם בימי יהושע מנו שמיטין ויובלות וקדשו ערי חומה, אף ביאתן בימי עזרא מנו שמיטין ויובלות וקדשו ערי חומה. ואומר [דברים ל'] והביאך ה' אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה, מקיש ירושתך לירשת אבותיך. מה ירושת אבותיך בחידוש כל דברים הללו, אף ירושתך בחידוש כל דברים הללו.

The Joy of Succot

1. Rambam, Laws of Shofar, Succah, and Lulav, Chapter 8 halacha 12

Although it is a mitzvah to rejoice in all of the festivals, on Succot there was a greater rejoicing in the Temple...

3. Succah 11b

For in succot [huts] did I make Israel dwell [Leviticus 23]—They were clouds of glory, the words of R. Eliezer. R. Akiva says: They made actual succot.

4. Tur, Orach Chayim Chapter 625

In Succot shall you dwell for seven days...so that your generations shall know that in Succot did I make Israel dwell etc. – the Torah connected the mitzvah of Succot with the exodus from Egypt (and likewise many mitzvot are connected with the exodus), for we witnessed the exodus with our eyes, and with our ears we heard, and no one can deny it. This attests to the existence of the Creator, may He be exalted...And the succot that the Torah refers to—they are the clouds of glory, with which He surrounded them, to protect them from heat and sun. In commemoration of this, He commanded us to make succot, so that we will remember His miracles.

And even though we left Egypt in the month of Nissan, He didn't command us to make succot then, because those are days of summer—and it is the way of all people to make succot for shade, and thus, our constructing the succot then would not be recognizable as the mitzvah of the Creator. Therefore He commanded us to make them in the seventh month—that is the time of rain, when all people leave their succot and return to their homes—and we leave the home to dwell in the succah. All will then see that this is the King's command.

5. Vayikra Rabbah, Chapter 30

The *etrog*—that is Israel. Just as the *etrog* has flavor and fragrance, so Israel has people of Torah scholarship and of good deeds. Palm fronds, that is Israel. Just as the date has flavor but not fragrance, so Israel has people of Torah scholar but not good deeds. The myrtle branch, that is Israel. Just as the myrtle has fragrance but not flavor, so Israel has those who have good deeds but not Torah scholarship. And willows of the stream, that is Israel. Just as the willow has neither flavor nor fragrance, so Israel has people with neither Torah nor good deeds. What does the Almighty do with them? To destroy them is not possible! But the Almighty said: Let them all be bound into one bundle, and these will atone for those.

6. R"l Abarbanel, Commentary on the Torah, Vayikra Chapter 23

The reason for the 4 species is not the same as the reason for Succot. For it [succah] was to remember that *In succot I made you dwell*. And the taking of the four species was to make them joyous and to thank G-d for the bounty of grain. This explains why it says "*These are the festivals of G-d*" at the end of the verses about Succot, and why it says [afterwards] *But on the fifteenth day etc.* with the language "but".

7. Maimonides, Guide to the Perplexed, Part III Chapter 43

These two festivals, that is Succot and Pesach, teach us principles and character traits...The character traits are that a person should remember the days of deprivation during days of

plenty...Thus, they go out of their homes to dwell in Succot like the desert peoples who are afflicted—in order to remember that such was our situation at first, *For in Succot did I make Israel dwell etc.*, and we were transplanted, by the Almighty's *hesed* and promises to our fathers, from that circumstance to dwell in painted homes, in the best place in the world and its most fertile...But the four species in the lulav, our sages, may they be blessed, mentioned a partial reason in the way of symbolic exposition—that their method is known to those who understand their ways, and that is to them a kind of poetic exposition, not the primary meaning of the verse.

It seems to me regarding the four species in the lulav, that they are [an expression of] rejoicing at their departure from the desert, which was not a place of cultivation, fig trees, grape vines and pomegranates, and there was no water to drink—to a place of fruit trees and rivers. And to commemorate this, we take the most beautiful of fruits of the earth, the most fragrant, the richest in leaves, and the choice of the grasses, that is the willow. And these four species combine these three elements. First—their abundance in Israel and this time of year, so that any person can find them. Second, their beauty and freshness...And third, their remaining fresh for seven days.

8. Rashbam, Vayikra 23, 43

The straightforward explanation is like those who say: actual succot. This is the reason: You shall celebrate the festival of Succot when you gather in from your threshing floor and your winepress, when you gather the grain of the land and your homes are full of grain and wine and oil, so that you will remember that I made Israel dwell in succot for forty years, without settlements and inherited land. And from this, you will give thanks to He who gave you an inheritance, with your homes full of everything good...Therefore, we go out of our homes at the time of the final gathering in of the produce, and we sit in a succah to remember that in the desert, we did not have an inheritance or homes. This is why the Almighty established Succot at the time of the gathering from the threshing floor and winepress.

9. Arachin 32b

The returnees from exile dwelled in Succot, for Bnei Yisrael had not done so since the days of Yehoshua bin Nun etc. and there was very great joy. Can it be that David came, and they did not build Succot until Ezra came? But this is to compare their arrival in the Land in the time of Ezra with their arrival in the Land in the time of Joshua...